

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
VIỆN KẾ TOÁN - KIỂM TOÁN

Chủ biên: GS.TS. Nguyễn Văn Công

Giáo trình

PHÂN TÍCH KINH DOANH

(Tái bản lần thứ nhất, có sửa đổi bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
2013

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
VIỆN KẾ TOÁN - KIỂM TOÁN

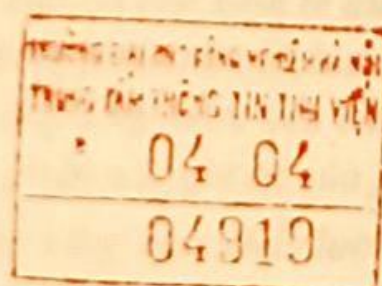

Chủ biên: GS. TS. NGUYỄN VĂN CÔNG

Giáo trình

PHÂN TÍCH KINH DOANH

(Tái bản lần thứ nhất, có sửa đổi bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN

2013

LỜI NÓI ĐẦU

(Cho lần tái bản thứ nhất)

Không ngừng nâng cao hiệu quả kinh doanh không chỉ là mối quan tâm hàng đầu của các nhà quản trị doanh nghiệp mà còn là mối quan tâm của toàn xã hội. Bởi vì, chỉ kinh doanh có hiệu quả, doanh nghiệp mới có thể tồn tại và phát triển, mới đứng vững và giành được thắng lợi trong môi trường cạnh tranh. Từ đó, mới có điều kiện để tăng cường tích lũy, mở rộng kinh doanh, góp phần thỏa mãn nhu cầu tiêu dùng của xã hội, giải quyết công ăn, việc làm cho người lao động và đóng góp cho Ngân sách nhà nước.

Phân tích kinh doanh (business analysis) là thuật ngữ sử dụng để chỉ quá trình nghiên cứu toàn bộ hoạt động của một doanh nghiệp với mục đích sinh lợi. Phân tích kinh doanh hiểu được các vấn đề kinh doanh và cơ hội kinh doanh, trong đó chứa đựng các yêu cầu cụ thể, cần thiết và đề xuất các giải pháp khả thi để đạt được mục đích kinh doanh.

Với tầm quan trọng của mình, phân tích kinh doanh luôn là một môn học được chú trọng trong các trường kinh tế và cũng được vận dụng khá nhiều trong đời sống kinh tế. Tuy nhiên, ở Việt Nam trong một thời gian khá dài, do ảnh hưởng nặng nề của cơ chế kinh tế quan liêu, bao cấp cũng như nhận thức của xã hội, nội dung phân tích kinh doanh chưa theo kịp sự phát triển của nền kinh tế, chưa đáp ứng được yêu cầu hội nhập kinh tế khu vực và quốc tế nên đã làm giảm phần nào giá trị của phân tích kinh doanh.

Để đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo, sau nhiều lần thảo luận, sửa chữa, Viện Kế toán - Kiểm toán, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân đã tiến hành tổ chức biên soạn lại và tái bản cuốn giáo trình "Phân tích Kinh doanh" cho phù hợp với tình hình mới. Trong lần tái bản này, ngoài việc tiếp tục bổ sung, sửa đổi nội dung, phương pháp phân tích, giáo trình còn được kết cấu lại để bảo đảm tính cân đối giữa các chương trên cơ sở tham khảo nhiều tài liệu trong và ngoài nước cùng với ý kiến đóng góp của các đồng nghiệp, các nhà nghiên cứu trong và ngoài trường.

Giáo trình được thiết kế thành 7 chương. Chương 1 trình bày các

nội dung lý luận liên quan đến môn học (khái niệm, mục đích, nhiệm vụ, đối tượng, nội dung nghiên cứu, phương pháp nghiệp vụ - kỹ thuật phân tích và tổ chức phân tích kinh doanh). Các chương 2, chương 3 và chương 4 trình bày những nội dung phân tích liên quan đến hoạt động kinh doanh (hoạt động cung cấp, hoạt động sản xuất và hoạt động tiêu thụ). Chương 5 và 6 đề cập đến nội dung phân tích hoạt động đầu tư và hoạt động tài chính. Chương 7 mang tính tổng hợp, đề cập đến ảnh hưởng của các hoạt động kinh doanh, hoạt động đầu tư và hoạt động tài chính mà doanh nghiệp tiến hành tác động đến tình hình tài chính cũng như khả năng sinh lợi của doanh nghiệp.

Giáo trình do GS. TS. Nguyễn Văn Công chủ biên cùng với sự tham gia biên soạn của các tác giả sau:

1. GS. TS. Nguyễn Văn Công: Chủ biên, đồng thời phối hợp biên soạn các chương 1, 2, 3, 4, 6, và 7.
2. ThS. Mai Văn Anh: Đồng tác giả chương 2.
3. ThS. Nguyễn Thị Mai Chi: Đồng tác giả chương 4.
4. PGS. TS. Phạm Thị Bích Chi: Đồng tác giả chương 1.
5. ThS. Lê Thị Nhu: Đồng tác giả chương 3.
6. PGS. TS. Nguyễn Năng Phúc: Biên soạn chương 5.
7. TS. Trần Thị Cẩm Thanh: Đồng tác giả chương 6 và 7.

Các tác giả xin gửi lời cảm ơn chân thành tới tất cả bạn bè, đồng nghiệp đã tạo điều kiện và đóng góp những ý kiến quý báu cho việc ra đời và tái bản của giáo trình.

Mặc dù rất cố gắng, song chắc chắn giáo trình không tránh khỏi những hạn chế nhất định. Chúng tôi mong muốn nhận được những ý kiến đóng góp của bạn đọc để lần tái bản sau được hoàn thiện hơn. Mọi góp ý xin gửi về: Viện Kế toán - Kiểm toán, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân hoặc trực tiếp qua địa chỉ email của GS. TS. Nguyễn Văn Công (anhcong Tuan@gmail.com).

Xin trân trọng cảm ơn!

TM. Tập thể tác giả

GS. TS. NGUYỄN VĂN CÔNG

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU.....	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA PHÂN TÍCH KINH DOANH.....	3
1.1. KHÁI NIỆM, MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ CỦA PHÂN TÍCH KINH DOANH.....	3
1.1.1. Khái niệm và mục đích phân tích.....	3
1.1.2. Nhiệm vụ phân tích.....	6
1.2. ĐỐI TƯỢNG VÀ NỘI DUNG NGHIÊN CỨU CỦA PHÂN TÍCH KINH DOANH.....	7
1.2.1. Khái quát chung.....	7
1.2.2. Đối tượng nghiên cứu.....	10
1.2.3. Nội dung nghiên cứu.....	14
1.3. PHƯƠNG PHÁP NGHIỆP VỤ - KỸ THUẬT PHÂN TÍCH KINH DOANH.....	16
1.3.1. Phương pháp so sánh.....	16
1.3.2. Phương pháp chi tiết chi tiêu nghiên cứu.....	24
1.3.3. Phương pháp loại trừ.....	25
1.3.4. Phương pháp liên hệ cân đối.....	33
1.3.5. Phương pháp biểu đồ.....	36
1.3.6. Phương pháp ma trận SWOT.....	37
1.3.7. Các phương pháp phân tích khác sử dụng trong phân tích kinh doanh.....	42
1.4. TỔ CHỨC PHÂN TÍCH KINH DOANH.....	44
1.4.1. Khái niệm.....	44

1.4.2. Nội dung	45
1.5. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	53
1.5.1. Câu hỏi thảo luận.....	53
1.5.2. Bài tập vận dụng.....	54
Chương 2: PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG CUNG CẤP.....	61
2.1. HOẠT ĐỘNG CUNG CẤP VÀ NỘI DUNG, NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH.....	61
2.1.1. Hoạt động cung cấp.....	61
2.1.2. Nội dung và nhiệm vụ phân tích	64
2.2. PHÂN TÍCH KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG CUNG CẤP VẬT TƯ, HÀNG HÓA	65
2.2.1. Đánh giá khái quát kết quả cung cấp về mặt số lượng	65
2.2.2. Phân tích tình hình cung cấp về chủng loại.....	66
2.2.3. Phân tích tình hình cung cấp về chất lượng.....	71
2.2.4. Phân tích tình hình cung cấp về tiến độ.....	72
2.2.5. Phân tích tình hình dự trữ.....	73
2.2.6. Phân tích chi phí hoạt động cung cấp.....	74
2.2.7. Phân tích nguyên nhân ảnh hưởng đến kết quả hoạt động	78
2.3. PHÂN TÍCH KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG CUNG ỨNG LAO ĐỘNG.....	79
2.3.1. Đánh giá khái quát kết quả cung ứng về mặt số lượng	79
2.3.2. Phân tích tình hình cung ứng về mặt chất lượng	80
2.3.3. Phân tích kết quả cung ứng về mặt cơ cấu	80
2.3.4. Phân tích chi phí hoạt động cung ứng	82
2.3.5. Phân tích nguyên nhân ảnh hưởng đến kết quả hoạt động cung ứng	84

2.4. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	84
2.4.1. Câu hỏi thảo luận.....	84
2.4.2. Bài tập vận dụng.....	85
Chương 3: PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG SẢN XUẤT	89
3.1. HOẠT ĐỘNG SẢN XUẤT VÀ NỘI DUNG, NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH	89
3.1.1. Hoạt động sản xuất.....	89
3.1.2. Nội dung và nhiệm vụ phân tích	90
3.2. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT KẾT QUẢ SẢN XUẤT VỀ MẶT QUI MÔ	92
3.2.1. Chỉ tiêu đánh giá.....	92
3.2.2. Quy trình đánh giá.....	94
3.3. PHÂN TÍCH TỐC ĐỘ, XU HƯỚNG VÀ NHỊP ĐIỀU TĂNG TRƯỜNG SẢN XUẤT THEO THỜI GIAN	101
3.3.1. Ý nghĩa phân tích	101
3.3.2. Chỉ tiêu và phương pháp phân tích.....	102
3.4. PHÂN TÍCH CHẤT LƯỢNG SẢN PHẨM.....	104
3.4.1. Ý nghĩa phân tích	104
3.4.2. Phân tích chất lượng đối với những sản phẩm có phân chia thứ hạng	104
3.4.3. Phân tích chất lượng đối với sản phẩm không phân chia thứ hạng	109
3.5. PHÂN TÍCH MỐI QUAN HỆ GIỮA KẾT QUẢ SẢN XUẤT VỚI TÌNH HÌNH SỬ DỤNG CÁC YẾU TỐ CƠ BẢN	115
3.5.1. Thiết lập quan hệ	115
3.5.2. Phân tích quan hệ	118
3.6. PHÂN TÍCH CHI PHÍ SẢN XUẤT VÀ GIÁ THÀNH SẢN PHẨM	126

3.6.1. Ý nghĩa và nội dung phân tích.....	126
3.6.2. Đánh giá khái quát tình hình thực hiện kế hoạch	128
3.6.3. Phân tích giá thành sản xuất đơn vị sản phẩm.....	131
3.6.4. Phân tích mối liên hệ giữa chi phí sản xuất với sản lượng thực hiện	133
3.6.5. Phân tích chi phí sản xuất trên 1.000 đồng giá trị sản lượng hàng hoá	137
3.6.6. Phân tích chi phí tiền lương.....	144
3.6.7. Phân tích chi phí nguyên vật liệu	150
3.6.8. Phân tích chi phí khấu hao tài sản cố định	157
3.6.9. Phân tích chi phí sản xuất chung	158
3.7. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	160
3.7.1. Câu hỏi thảo luận.....	160
3.7.2. Bài tập vận dụng.....	161
Chương 4: PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG TIÊU THỤ	171
4.1. HOẠT ĐỘNG TIÊU THỤ VÀ NỘI DUNG, NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH.....	171
4.1.1. Hoạt động tiêu thụ	171
4.1.2. Nội dung và nhiệm vụ phân tích	173
4.2. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT KẾT QUẢ TIÊU THỤ	174
4.2.1. Đánh giá khái quát qui mô tiêu thụ	174
4.2.2. Đánh giá khái quát mặt hàng tiêu thụ.....	175
4.3. PHÂN TÍCH DOANH THU TIÊU THỤ	177
4.3.1. Phân tích tốc độ, xu hướng và nhịp điệu tăng trưởng doanh thu	177
4.3.2. Phân tích cơ cấu doanh thu và thị phần tiêu thụ.....	179
4.3.3. Phân tích doanh thu hoạt động xuất khẩu.....	181

4.3.4. Phân tích các nguyên nhân ảnh hưởng	185
4.4. PHÂN TÍCH LỢI NHUẬN TIÊU THỤ	188
4.4.1. Phân tích lợi nhuận gộp về tiêu thụ	188
4.4.2. Phân tích lợi nhuận thuần về tiêu thụ	201
4.5. PHÂN TÍCH ĐIỂM HÒA VỐN TRONG TIÊU THỤ	206
4.5.1. Khái niệm và công thức xác định	206
4.5.2. Phân tích điểm hòa vốn	213
4.6. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	217
4.6.1. Câu hỏi thảo luận	217
4.6.2. Bài tập vận dụng	217
Chương 5: PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ	227
5.1. HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ - Ý NGHĨA, NỘI DUNG VÀ NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH	227
5.1.1. Hoạt động đầu tư và ý nghĩa của việc phân tích hoạt động đầu tư	227
5.1.2. Nội dung hoạt động đầu tư của doanh nghiệp	229
5.1.3. Nhiệm vụ phân tích hoạt động đầu tư	230
5.2. PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ TÀI SẢN CỐ ĐỊNH	231
5.2.1. Đánh giá về hướng và loại hình đầu tư tài sản cố định	231
5.2.2. Đánh giá về quy mô đầu tư	232
5.2.3. Phân tích hiệu quả hoạt động đầu tư tài sản cố định	233
5.3. PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ TÀI CHÍNH	234
5.3.1. Phân tích tình hình thực hiện kế hoạch đầu tư tài chính	234
5.3.2. Phân tích tình hình thực hiện kế hoạch đầu tư tài chính ngắn hạn	235

5.3.3. Phân tích tình hình thực hiện kế hoạch đầu tư tài chính dài hạn	237
5.3.4. Phân tích doanh thu từ hoạt động đầu tư tài chính	241
5.3.5. Phân tích chi phí hoạt động đầu tư tài chính	243
5.3.6. Phân tích kết quả của hoạt động đầu tư tài chính	244
5.3.7. Phân tích hiệu quả hoạt động đầu tư tài chính	247
5.4. PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG ĐẦU TƯ BẤT ĐỘNG SẢN	249
5.4.1. Phân tích quy mô bất động sản đầu tư	249
5.4.2. Phân tích cơ cấu bất động sản đầu tư	250
5.4.3. Phân tích doanh thu bất động sản đầu tư	252
5.4.4. Phân tích chi phí kinh doanh bất động sản đầu tư	253
5.4.5. Phân tích kết quả hoạt động kinh doanh bất động sản đầu tư ..	254
5.4.6. Phân tích hiệu quả kinh doanh bất động sản đầu tư	255
5.5. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	256
5.5.1. Câu hỏi thảo luận	256
5.5.2. Bài tập vận dụng	257
Chương 6: PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH	259
6.1. Ý NGHĨA VÀ NỘI DUNG PHÂN TÍCH HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH	259
6.1.1. Ý nghĩa phân tích	259
6.1.2. Nội dung phân tích	261
6.2. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH BẢO ĐẢM VỐN KINH DOANH	262
6.2.1. Khái niệm và nội dung phân tích	262
6.2.2. Phân tích tình hình bảo đảm vốn kinh doanh theo mức độ an toàn của nguồn tài trợ	264

6.2.3. Phân tích tình hình bảo đảm vốn kinh doanh theo mức độ ổn định của nguồn tài trợ	268
6.3. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH BIẾN ĐỘNG VỐN CHỦ SỞ HỮU	275
6.3.1. Đánh giá khái quát tình hình biến động	275
6.3.2. Phân tích nhân tố ảnh hưởng	277
6.3.3. Phân tích tình hình biến động vốn đầu tư của chủ sở hữu.....	284
6.4. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH BIẾN ĐỘNG VỐN VAY.....	289
6.4.1. Đánh giá khái quát tình hình biến động	289
6.4.2. Phân tích nhân tố ảnh hưởng	291
6.4.3. Phân tích khả năng chi trả lãi vay.....	293
6.5. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH BIẾN ĐỘNG NỢ THUÊ TÀI CHÍNH.....	295
6.5.1. Đánh giá khái quát tình hình biến động	295
6.5.2. Phân tích nhân tố ảnh hưởng	297
6.6. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	299
6.6.1. Câu hỏi thảo luận.....	299
6.6.2. Bài tập vận dụng.....	300
Chương 7: ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH VÀ PHÂN TÍCH KHẢ NĂNG SINH LỢI.....	303
7.1. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH.....	303
7.1.1. Tình hình tài chính và yêu cầu, mục đích đánh giá.....	303
7.1.2. Đánh giá khái quát tình hình huy động vốn	305
7.1.3. Đánh giá khái quát mức độ độc lập tài chính	308
7.1.4. Đánh giá khái quát khả năng thanh toán	311
7.1.5. Đánh giá khái quát khả năng sinh lợi	312
7.2. PHÂN TÍCH KHẢ NĂNG SINH LỢI	316

7.2.1. Khả năng sinh lợi và công thức xác định	316
7.2.2. Quy trình phân tích khả năng sinh lợi	318
7.2.3. Phân tích khả năng sinh lợi của tài sản.....	319
7.2.4. Phân tích khả năng sinh lợi của vốn chủ sở hữu	323
7.2.5. Phân tích khả năng sinh lợi của chi phí.....	326
7.3. CÂU HỎI THẢO LUẬN VÀ BÀI TẬP VẬN DỤNG	328
7.3.1. Câu hỏi thảo luận.....	328
7.3.2. Bài tập vận dụng.....	329
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	337